

Motion till riksdagen 2021/22:3173

av **Helena Bouveng och Ann-Charlotte Hammar Johnsson**
(båda M)

En effektivare och snabbare bodelning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en effektivare och snabbare bodelning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder mot obstruktion vid bodelning samt införande av stupstocksförfarande och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa mellanbeslut och särskild talan vid bodelning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta över bodelningsärenden till tingsrätten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en bestämmelse bör införas för att få parterna att lämna in en slutlig och sammanhållen bevisuppgift och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättsskydd och rättshjälp vid bodelning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Omkring hälften av alla äktenskap i Sverige slutar i skilsmässa. Under en av livets kanske tuffaste perioder ska två människor komma överens om alla praktiska saker som behöver lösas för att komma vidare i livet. Situationen blir självklart än svårare om någon av parterna inte vill gå vidare med en bodelning, känner sig förfördelad på något sätt eller känner sig orättvist behandlad.

Det första steget i det nya livet är att avsluta bodelningen. I mångt och mycket sätter bodelningen ramarna för det kommande livet för de inblandade parterna, inte minst ekonomiskt. Framför allt gäller detta den part som är ekonomiskt svagare. De skulder och tillgångar som fanns i det tidigare gemensamma boet är tänkta att fördelas rättvist, så att båda parter kan komma vidare i livet.

Om parterna inte är överens kan en bodelningsförrättare kopplas in. Det är dyrt och ofta gör förrättaren ingenting om denne inte får betalt i förskott.

Bodelningsförrättaren har mycket små möjligheter att driva på processen om det är så att ena parten bestämmer sig för att förhala och försena arbetet. Detta blir i förlängningen mycket kostsamt i både tid och pengar.

Rättsskydd/rättshjälp

För att snabba på bodelningsprocessen behövs regler som skulle ge bodelningsförrättaren möjlighet att göra detta. Det skulle kunna handla exempelvis om att bodelningsförrättaren skulle ha rätt att dela ut ett vite eller sätta tidsgränser om en part med berätt mod försenar processen. Sådana förslag, och andra, finns i en departementspromemoria från 2005 (Ds 2005:34) men inget av förslagen är genomfört.

I proposition 2006/07:32 Skadestånd och bodelning, som den nämnda promemorian låg till grund för, anfördes även att det kan finnas anledning att i något annat sammanhang vidare överväga bl.a. den fråga som behandlas i promemorian om huruvida det bör införas en möjlighet att besluta om sanktioner för att få en part att medverka under en bodelningsförrättning och därav kan det finnas skäl att vidare utreda effektivare och snabbare bodelningsprocesser.

Den ekonomiskt svagare parten drabbas hårdare av en utdragen bodelningsprocess, och därför är det viktigt att den inte drar ut på tiden i onödan. I värsta fall kan det ta så lång tid att ena parten inte anser sig ha råd att genomföra den.

Av ovan nämnda skäl behövs nya anpassade regler som kan öka effektiviteten och snabba upp takten i bodelningsprocessen. Av samma skäl bör de juridiska kostnader som uppstår i samband med bodelning bli föremål för utredning.

Parter obstruerar och förhalar bodelningen på olika vis, t ex genom att inte närvara vid bodelningssammanträden och inte besvara skrivelser från bodelningsförrättaren. Därför behöver bodelningsförrättaren få fler verktyg så att inte den ena parten kan svältas ut så som i dag sker, och det drabbar främst kvinnor eftersom deras ekonomi är mindre än männens. I lagen om skiljeförfarande fastställs att en parts utevaro från sammanträde eller obstruktion inte är något hinder för att avgöra saken i handlingarna. En sådan motsvarighet finns inte vad gäller bodelning, men en part som begär bodelning bör få ett beslut. Ett sådant beslut gör att beslutsunderlaget för bodelningsförrättaren många gånger kan bli bristfälligt och bör då kompletteras med att bodelningsförrättaren, på yrkande av en part, ges möjlighet att beställa nödvändiga underlag i form av saldobesked och andra för ärendet relevanta underlag från banker och andra som för register över parternas tillgångar och skulder. Det ska då innehålla mer än själva brytdatumet så att hela redovisningsperioden kommer med. Underlag som inkommer till bodelningsförrättaren skall kommuniceras med parterna för yttrande, och en part som är passiv bör kunna anmodas att yttra sig efter mönster av 42 kap. 15 rättegångsbalken, så kallat stupstocks föreläggande.

Mellanbeslut och särskild talan

Av 17 kap. 6 § äktenskapsbalken framgår att en bodelningsförrättare skall avgöra samtliga frågor som inte är föremål för rättegång. Denna möjlighet för en part att hänskjuta en fråga till domstolen kan utnyttjas av en part som vill förhala en bodelning.

Denna möjlighet att hänskjuta en fråga till tingsrätten kan förlänga en bodelning med flera år.

För att effektivisera handläggningen hos bodelningsförrättaren så bör denna möjlighet tas bort och ersättas med en möjlighet för en bodelningsförrättare att, på yrkande av part, meddela ett mellanbeslut som inte får överklagas särskilt utan endast i samband med att ett bodelningsbeslut överklagas. Ett mellanbeslut kan gälla t ex fråga om äganderätt till viss egendom.

Flytta över ärendet till tingsrätten

Många ärenden är av olika anledningar långdragna, en del upp till flera år. För att motverka detta kan en regel införas som säger att om bodelningsförrättaren har avgjort ett ärende inom 18 månader så skall ärendet överlämnas till tingsrätten som då tar över ärendet och handlägger det på vanligt vis enligt rättegångsbalken.

Yrkanden med mera

För att effektivisera och göra handläggningen mer stringent så bör det finnas en uttrycklig bestämmelse som ålägger bodelningsförrättaren att när boet är utrett, anmoda parterna att framställa sina slutliga yrkanden och grunderna för dessa yrkanden samt en slutlig och sammanhållen bevisuppgift.

En sådan regel skulle också kunna ha betydelse för ett eventuellt överklagande om man tänker sig en regel som säger att en part inte får komma med nya yrkanden och grunder vid ett överklagande om det inte finns särskilda skäl för detta, jmf överklagande från tingsrätten till hovrätten.

Helena Bouveng (M)

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)